

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

จากสภาพปัญหา ที่มาและความสำคัญของปัญหา ตลอดจนประเด็นต่าง ๆ และจากทฤษฎีแนวคิด ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ศึกษาบทวนมาแล้วในตอนต้น นั้น จะเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมจริง การศึกษาวิจัย เป็นไปในลักษณะการติดตามในห้วงระยะเวลาและเจาะลึก (Indepth) และผล การศึกษาวิจัยที่ได้จะออกมาในรูปปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) ดังนั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าระเบียบวิธีวิจัยที่จะนำมาใช้ในการศึกษารั้งนี้ จะต้องเป็น ระเบียบวิธีที่มีความเหมาะสม คือต้องศึกษาในเชิงลึกและสามารถให้รายละเอียด ต่อประเด็นการศึกษา และต้องทราบถึงมาตรการและวิธีการต่าง ๆ ที่จะกำหนด ออกมาในรูปของกลยุทธ์การสื่อสารที่จังหวัดมหาสารคาม ควรนำมาใช้เพื่อให้การ สื่อสารของจังหวัดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในอันที่จะตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนា จังหวัด ดังนั้น การวิจัยในลักษณะนี้ต้องเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (Indepth Interview) ใช้ผล จากการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการรวมถึงการสนทนาเป็นหลัก และบางกรณีอาจใช้ ข้อมูลจากเอกสาร (Document) และวิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) ของผู้ศึกษาวิจัยจึงจะได้ข้อมูลที่ครบถ้วน และเป็นข้อมูลที่ลึกพอที่จะ ทำการศึกษาได้

1. แหล่งข้อมูล

- 1) ข้อมูลจากเอกสาร "ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม กันยายน 2537"

2) ข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน โครงการ สถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ และการใช้สื่อต่าง ๆ จากส่วนราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชน จำนวน 27 แห่ง ดังนี้

1. ที่ทำการปกครองจังหวัดมหาสารคาม
2. สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม
3. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม
4. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม
5. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม
6. สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม
7. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม
8. สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดมหาสารคาม
9. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมหาสารคาม
10. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม
11. องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
12. เทศบาลเมืองมหาสารคาม
13. ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองมหาสารคาม
14. ที่ทำการปกครองอำเภอกันทรวิชัย
15. ที่ทำการปกครองอำเภอโกสุมพิสัย
16. ที่ทำการปกครองอำเภอเขียงยืน
17. ที่ทำการปกครองอำเภอบรบือ
18. ที่ทำการปกครองอำเภอวาปีปทุม
19. ที่ทำการปกครองอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย
20. ที่ทำการปกครองอำเภอนาเชือก
21. ที่ทำการปกครองอำเภอนาคู
22. ที่ทำการปกครองอำเภอแกด้า
23. ที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอยางสีสุราช
24. สำนักงานโทรศัพท์จังหวัดมหาสารคาม

25. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขมหาสารคาม
26. ศูนย์พัฒนาหมู่บ้านชนบทผสมผสานมหาสารคาม
27. องค์การนาชาชาติเพื่อพัฒนามหาสารคาม

3) ข้อมูลจากผลการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและแผนการลงทุน ไปสู่การปฏิบัติ ของคณะทำงานสาขาต่าง ๆ 6 คณะ ที่จังหวัดมหาสารคามแต่งตั้ง รวม 80 คน ซึ่งจะมีการประชุมสัมมนา 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 9-10 พฤศจิกายน 2537

ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 14-15 ธันวาคม 2537

โดยจังหวัดขอใช้สถานที่ประชุมสัมมนา ณ วิทยาลัยพยาบาล-ศรีมหาสารคาม

4) ข้อมูลจากหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ ทั้ง 4 สาขา คือ

- 1) เกษตรจังหวัดมหาสารคาม
- 2) ปศุสัตว์จังหวัดมหาสารคาม
- 3) อุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม
- 4) ศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

5) ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น

5) ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ประชาสัมพันธ์จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดขอขยืมตัวจากส่วนราชการในสังกัดอื่นมาปฏิบัติงานคือ

5.1 นายบุญเที่ยง สืบสุนทร เจ้าหน้าที่ปกครอง 3 ที่ทำการปกครองอำเภอนาดูน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางการประชาสัมพันธ์สูงคือนอกจากทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวประจำศูนย์ฯ แล้ว ยังจัดรายการวิทยุท้องถิ่นและมีความสามารถเป็นหมอลำ โดยมีวงหมอลำซึ่งเป็นของตนเอง เพื่อรับจ้างแสดงในงานทั่วไป

5.2 นางศุภางค์ ศรีทองสุข ลูกจ้างชั่วคราวองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยคุณบุญเที่ยง สืบสุนทร ในงานธุรการต่าง ๆ

6) ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการประชาสัมพันธ์ของส่วนราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ตาม ข้อ 2) รวม 27 หน่วย

7) ข้อมูลจากองค์กรหรือสถาบันสื่อมวลชน ผู้สื่อข่าว ที่ปฏิบัติงานในจังหวัด ได้แก่

7.1 สถานีวิทยุกระจายเสียง 5 สถานี คือ

- 1) สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดมหาสารคาม
- 2) สถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศมหาสารคาม
- 3) สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 4) สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการรักษาดินแดนมหาสารคาม
- 5) สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท.มหาสารคาม

7.2 ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ประจำจังหวัด

7.2.1 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

- คุณประศาสน์ รัตนปัญญา หนังสือพิมพ์ที่ราบสูง

7.2.2 หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง

- คุณวรพจน์ พจนวิวัฒน์ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
- คุณอัษฎา วนาททรัพย์ดำรง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

- คุณไตรภพ ผลคำ หนังสือพิมพ์มติชน
- คุณสุริยา สมพงษ์ หนังสือพิมพ์แนวหน้า
- คุณอวยชัย วัฒนา หนังสือพิมพ์ฐาน

เศรษฐกิจ

- คุณภูษงค์ รัตนปัญญา หนังสือพิมพ์กรุงเทพ

ธุรกิจ

- คุณเบญจมาศ ธิฐา หนังสือพิมพ์กรุงเทพ

ธุรกิจ

7.3 ผู้สื่อข่าววิทยุโทรทัศน์ ประจำจังหวัด ซึ่งมีครบทุกช่อง
สถานี ได้แก่

- คุณเอนก กระแจ่ม ผู้สื่อข่าวประจำสถานีโทรทัศน์
ไทยทีวีสี ช่อง 3
- คุณปราโมทย์ วัฒนะ ผู้สื่อข่าวประจำสถานีวิทยุ
โทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5
- คุณวรพจน์ พจนวิวัฒน์ ผู้สื่อข่าวประจำสถานีโทรทัศน์
กองทัพบก ช่อง 7
- คุณภุชงค์ รัตนปัญญา ผู้สื่อข่าวประจำสถานีโทรทัศน์
ไทยทีวีสี ช่อง 9
- คุณสารกิจ พณิชการ และคุณคำแดง มุลแอต ผู้สื่อ

ข่าวประจำสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

8) ข้อมูลจากข้าราชการระดับกลางและสูงประจำอำเภอและ
จังหวัด ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายการใช้สื่อมวลชนและการประชา-
สัมพันธ์ของจังหวัด ได้แก่

- 8.1 ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม
- 8.2 รองผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 2 ท่าน
- 8.3 ปลัดจังหวัดมหาสารคาม
- 8.4 หัวหน้าสำนักงานจังหวัดมหาสารคาม
- 8.5 จ่าจังหวัดมหาสารคาม
- 8.6 นายอำเภอ ทุกอำเภอ และปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้า

ประจำกิ่งเภออย่างสี่สุราษฎร์

9) ข้อมูลแผนงานขยายธุรกิจ สถิติตัวเลขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของ
องค์กรธุรกิจเอกชนที่บริการด้านการสื่อสาร ในจังหวัดมหาสารคาม และจังหวัด
ใกล้เคียง คือ จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ด

10) ข้อมูลจากตัวผู้ศึกษาวิจัย ซึ่งรับราชการในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายแผนและโครงการ สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดโดยตรง รวมทั้งมีหน้าที่ในการจัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในการแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดไปสู่การปฏิบัติ ทำให้ผู้ศึกษาวิจัย ได้นำตัวเองเข้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในการประชุมของคณะกรรมการ คณะทำงานทุกสาขา นอกจากนั้นยังทำหน้าที่เป็นคณะทำงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ ของศูนย์ประสานการพัฒนารัฐบาลจังหวัดมหาสารคาม อีกด้วย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากแหล่งข้อมูลทั้ง 10 แหล่ง ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถแยกประเภทการได้มาของข้อมูลออก 3 ประเภท คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้องตามรายชื่อและตำแหน่งที่กำหนดไว้ และผลการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อแปลงแผนลงทุนและยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งในการเก็บข้อมูลดังกล่าวมีวิธีการเก็บและพบปัญหาและข้อสังเกตที่อาจจะกระทบถึงผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

1 การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ จังหวัดมหาสารคามได้กำหนดไว้ 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 9-10 พฤศจิกายน 2537 ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 14-15 ธันวาคม 2537 โดยมีคณะทำงาน 6 สาขา เพิ่มจากสาขาที่ปรากฏในยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัด 2 สาขา คือสาขาพาณิชย์และการบริการ และสาขาโครงสร้างพื้นฐาน เพราะแผนลงทุนจังหวัด มีการนำเสนอสาขาทั้ง 2 รวมอยู่ด้วย

ขั้นตอนการประชุมสัมมนาแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

(1) ขั้นที่ 1 วันที่ 9-10 พฤศจิกายน 2537 เป็นการประชุมเพื่อรับทราบความเป็นมาของการประชุมสัมมนา ว่าเป็นผลมาจากการจัดทำแผนลงทุนและยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัด ซึ่งถือว่าเป็นแผนหลัก (Master Plan) เป็นเพียงทิศทางการพัฒนา หรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาเท่านั้น การจะนำไปสู่การปฏิบัติต้องมีรายละเอียดที่มากกว่า เช่น มีกิจกรรมและแหล่งที่มาของงบประมาณ

รวมทั้งจะดำเนินการในงบประมาณใด เป็นต้น แต่สิ่งเหล่านี้จะระบุนายละเอียดได้ ก็ต้องมีการประชุมสัมมนากันโดยคณะทำงานทั้ง 6 คณะ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยตรง เพราะจังหวัดได้แต่งตั้งมาจากทุกส่วนราชการ รวมทั้งองค์กรภาคเอกชน นักการเมืองท้องถิ่น และผู้แทนนักการเมืองระดับชาติ จากผลการประชุมครั้งแรกนี้ นอกจากจะให้มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ผู้จัดทำแผนลงทุน) ได้นำเสนอรายละเอียดของแผนลงทุนใช้เวลาถึง 4 ชั่วโมงแล้ว ที่ประชุมยังได้พิจารณากำหนดรูปแบบการสัมมนาครั้งต่อไป และพิจารณากำหนดแบบฟอร์มที่จะดำเนินการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะส่วนกลางเปิดโอกาสให้จังหวัดหารูปแบบเอง ซึ่งเป็นแบบฟอร์มที่กำหนดเวลาการปฏิบัติ และของงบประมาณไว้เพียง 5 ปี หลังจากนั้นที่ประชุมยังได้เสนอให้มีการทบทวนหรือปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง

ในการประชุมสัมมนาครั้งแรก ที่ประชุมได้มอบภารกิจให้แต่ละสาขานำไปปรึกษาหารือกันเพื่อจัดทำแผนงานโครงการ ตามแบบฟอร์มที่กำหนดในระหว่างเวลา 1 เดือน (ระหว่างครั้งแรกและครั้งที่สอง) โดยจังหวัดสนับสนุนงบประมาณให้คณะทำงาน สาขาละ 2,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายอาหารและเครื่องดื่ม โดยให้นำผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มมานำเสนอที่ประชุมสัมมนาใหญ่ ในวันที่ 14-15 ธันวาคม 2537 ต่อไป

(2) การประชุมกลุ่มย่อย จากการเข้าสังเกตและไปตรวจเยี่ยมพร้อมกับรองผู้ว่าราชการจังหวัด (ร้อยตรีทรงพล มะลิกุล) ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามได้มอบให้รับผิดชอบเรื่องนี้ พบว่าก่อนเปิดการประชุมสัมมนาครั้งที่ 1 กลุ่มได้มอบให้สมาชิกไปจัดทำโครงการที่หน่วยงานตนเองมีหน้าที่รับผิดชอบ และให้นำมาเสนอในที่ประชุม เพื่อพิจารณาร่วมกัน ดังนั้น ทำให้การประชุมกลุ่มย่อยเป็นไปอย่างรวดเร็ว เช่น สาขาโครงสร้างพื้นฐาน แต่บางกลุ่มก็ใช้เวลานานพอสมควร เช่น สาขาการเกษตร เพราะมีแผนงานโครงการ และหน่วยงานรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก

(3) การประชุมสัมมนาครั้งที่ 2 วันที่ 14-15 ธันวาคม 2537 เป็นการนำเสนอผลงานกลุ่มต่อที่ประชุมใหญ่ ซึ่งมีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง และที่ประชุมได้หาจุดเชื่อมของแผนงานโครงการ บางอย่างที่เกี่ยวข้องกัน เช่น การเกษตรและอุตสาหกรรม มีบางโครงการอาจมีความเห็นไม่ตรงกัน ทางฝ่าย

เลขานุการที่ประชุมจึงเข้ามาประณิประนอม โดยอาศัยความยืดหยุ่น (Flexibility) ของแผนว่า การแปลงแผนฉบับนี้เป็นแนวทางเท่านั้น สามารถปรับในรายละเอียด หน่วยงานดำเนินการและช่องทางของงบประมาณได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป

ผลการประชุมสัมมนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่น่ามาใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ก็คือการแปลงกลยุทธ์และเป้าหมายจากยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด เฉพาะในส่วนการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจากผลการประชุมสัมมนาโครงการที่ได้จะไม่แตกต่างจากกลยุทธ์และเป้าหมายที่มีอยู่เดิมมากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมที่ระบุไว้ในกลยุทธ์และเป้าหมายนั้น คณะผู้จัดทำ เข้าใจว่ามีความชัดเจนเพียงพอ สิ่งที่จะทราบเพิ่มมากขึ้นก็คือผู้รับผิดชอบในการสื่อสารและจำนวนงบประมาณที่จะใช้รวมทั้งแหล่งงบประมาณที่จะขอด้วย ส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาไม่สามารถกำหนดกิจกรรมให้ละเอียดมากไปกว่ากลยุทธ์ที่ปรากฏในยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด นั้น เพราะ

(1) โครงการ/กิจกรรม การสื่อสารไม่ใช่เป็นงานหลักของส่วนราชการต่าง ๆ เป็นเพียงงานแฝงอยู่ในโครงการเท่านั้น ซึ่งหากไม่ทำก็ไม่มีความเสียหายในภาพรวมของโครงการและขององค์กร

(2) ส่วนกลางหมายถึงหน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้จัดสรรงบประมาณมาให้เพื่อการสื่อสารโดยเฉพาะ ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าหน่วยงานใดที่เน้นการสื่อสาร ก็จะแบ่งงบประมาณมาจากหมวดค่าวัสดุใช้สอย หรือหาเงินพิเศษมาใช้จ่ายเอง

(3) เมื่อไม่มีงบประมาณมาดำเนินการในกิจกรรมการสื่อสารแล้ว จึงไม่สามารถกำหนดกิจกรรม/โครงการเป็นพิเศษแยกออกมาจากโครงการประจำได้ การที่จะแยกออกมาก็ไม่ทราบจะขอมาจากแหล่งใด นอกจากองค์การบริหารส่วน-จังหวัด ซึ่งก็เป็นเรื่องยากเพราะต้องเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และสมาชิกสภาจังหวัดยอมรับก่อน ถือว่าเป็นเรื่องที่หัวหน้าส่วนราชการไม่อยากจะทำกัน (จากการสัมภาษณ์)

กล่าวโดยสรุปแล้วข้อมูลที่ผู้ศึกษาวิจัยได้จากแหล่งนี้ ส่วนมากเป็นเพียงแนวความคิดในที่ประชุมสัมมนา ส่วนเอกสารหรือโครงการ/กิจกรรมที่ชัดเจนนั้นจะได้ไม่มากนักและจะซ้ำหรือคล้ายคลึงกับกลยุทธ์และเป้าหมายที่ปรากฏในยุทธศาสตร์การพัฒนาลำปางฯ ซึ่งจะนำเสนอในบทที่ 4 ต่อไป

2 การเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับแผนงาน โครงการ สถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับการสื่อสาร และการใช้สื่อต่าง ๆ จากส่วนราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และองค์กรเอกชน จากสาเหตุที่กล่าวไว้ตอนต้นว่า กิจกรรมการสื่อสารไม่ใช่งานหลักขององค์กร ส่วนมากแล้วจะไม่มีข้อมูลประเภทนี้เก็บรวบรวมไว้จะมีเพียงบางหน่วยงานที่จัดกิจกรรมการสื่อสารเป็นกิจกรรมพิเศษ เช่น จัดรายการวิทยุหรือบางส่วนราชการจะจัดตั้งผู้สื่อข่าวประจำหมู่บ้าน เช่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เป็นต้น แต่ข้อมูลที่มีก็เป็นเพียงแนวทางปฏิบัติเท่านั้น ไม่มีผลต่อการศึกษาในเชิงลึกมากนัก

3 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาวิจัยคาดหวังไว้ที่จะใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญในการศึกษา จากแหล่งข้อมูลซึ่งมีประมาณ 70 ท่าน การสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าแต่ละคนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน การมองปัญหาอย่างเดียวกันแต่มองได้หลายแง่มุม ทำให้ทราบสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขอย่างมากมาย สภาพแวดล้อมของสถานการณ์ ขณะสัมภาษณ์จะมีผลด้วย เช่น สถานที่ทำงาน เอกสารหรือตัวอย่างประกอบที่ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงให้ดู หรือผู้สัมภาษณ์ขอดู สิ่งเหล่านี้เป็นตัวช่วยชี้ว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ ซึ่งจะได้วิเคราะห์และนำเสนอต่อไป กล่าวโดยรวมแล้วข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาวิจัยจะใช้เป็นข้อมูลหลักในการวิเคราะห์และนำเสนอในผลการศึกษาต่อไป โดยที่ผู้ศึกษาวิจัยจะระมัดระวังเรื่องอคติที่อาจเกิดขึ้นในหลายกรณี ซึ่งจะได้กล่าวไว้ในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นเรื่องจริงเพราะกลุ่มเป้าหมายให้ความร่วมมือดีมาก ผู้ให้สัมภาษณ์นานที่สุดคือ คุณวิชัย อินทรทิตติ เกษตรจังหวัดมหาสารคาม ใช้เวลา 3 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยแล้วแต่ละรายจะใช้เวลา 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง สำหรับปัญหาในการสัมภาษณ์ก็มีอยู่บ้าง เช่น บุคคลระดับผู้บังคับบัญชา หรือบุคคลสำคัญ ผู้ศึกษาวิจัยจะให้ท่านนัดหมายเวลาที่ว่างจริง ๆ บางครั้งต้องเลื่อน เพราะท่านติดราชการด่วน บางท่านนัดถึง 2-3 ครั้ง เป็นต้น ส่วนผู้สื่อข่าวบางท่านก็มีธุรกิจที่ยุ่งมาก

และบางท่านก็เดินทางไปประกอบธุรกิจในต่างจังหวัด โอกาสที่จะสัมภาษณ์จึงมีน้อย และเวลากระชั้นมาก แต่โดยรวมแล้วให้ความร่วมมือดี

การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่มีตำแหน่งหน้าที่ราชการคล้ายกัน เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ของอำเภอ จะได้ข้อมูลที่คล้ายหรือเหมือนกัน เพราะระบบงานกิจกรรมการสื่อสารหรือการใช้สื่อต่าง ๆ ในการพัฒนาจะมีกระบวนการหรือแบบแผน (Pattern) อย่างเดียวกัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้ศึกษาวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว จะนำข้อมูลดังกล่าวมาตรวจสอบก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ เพื่อป้องกันความผิดพลาดโดยเฉพาะความน่าเชื่อถือ (Reliability) รวมถึงการตรวจสอบความลำเอียงหรืออคติ (Bias) ของผู้วิจัยที่อาจเกิดขึ้นได้ ใน 3 สถานการณ์คือ

1) ในฐานะที่ร่วมจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมาโดยตลอด และเป็นวิทยากรระดับกระทรวงมหาดไทย ในการชี้แจงหลักการและขั้นตอนการจัดทำให้จังหวัดต่าง ๆ

2) การได้เข้าไปคลุกคลีกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น เข้าสังเกตการณ์การประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้อง

3) การที่ได้รู้จัก คั่นเคยและสนิทสนมกับแหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลบางแห่งอาจทำได้ยาก เช่น การสัมภาษณ์บุคคล ซึ่งไม่แน่ใจว่าเขาจะให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ หรือว่าให้ข้อมูลโดยมีความเกรงใจในตัวผู้ศึกษาวิจัย เนื่องจากหน้าที่ราชการหรือเหตุผลอื่น ๆ กรณีนี้ผู้ศึกษาวิจัยจะนำเสนอข้อมูลในส่วนความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้ให้ข้อมูลและผู้ศึกษาวิจัยกำกับไว้ เพื่อให้ทราบว่าจะมีอคติในการให้ข้อมูลบางอย่างได้

เมื่อตรวจสอบข้อมูลเสร็จแล้ว จะนำข้อมูลจากทุกแหล่ง ทุกประเภท มาจัดหมวดหมู่ (Grouping) เรียงลำดับก่อนหลัง หรือเรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือการคาดคะเนว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต แล้วจะวิเคราะห์ด้วยพื้นฐานของ

หลักตรรกวิทยา (Logical) โดยจะพยายามให้เกี่ยวข้องกับทฤษฎี แนวคิด และ ผลงานวิจัยที่ตั้งไว้เพื่อให้ได้มาซึ่งความหมาย (Meaning) ของข้อมูลที่รวบรวมได้ นอกจากนั้นยังจะใช้ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นพื้นฐานในการ วิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงทางเลือกกลยุทธ์การใช้สื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ และ การสื่อสารในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อการสื่อสารในอันที่จะตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัดมหาสารคาม โดยอยู่ภายใต้ทรัพยากรการสื่อสารและสิทธิการใช้ที่จังหวัดมีอยู่ และจะคำนึงถึงบริบทของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการสื่อสาร และสิ่งแวดล้อม ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

4. การนำเสนอข้อมูล

จะนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน ตามที่ได้จัดไว้เป็น หมวดหมู่ โดยเรียงข้อมูลจากสภาพปัญหา ข้อเท็จจริงหรือการดำเนินงานในปัจจุบัน และกลยุทธ์การสื่อสาร ทั้งในปัจจุบันและข้อเสนอแนะภายใต้ทรัพยากรการสื่อสาร และสิทธิการใช้ที่จังหวัดมีแล้วมาประเมินเพื่อหาทางเลือกกลยุทธ์การสื่อสารที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้เพื่อนำมาบูรณาการ (Integration) กันแล้วนำเสนอให้ จังหวัดได้เลือกปฏิบัติ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ตอบสนองยุทธ ศาสตร์การพัฒนาจังหวัดตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

สรุปได้ว่าระเบียบวิธีวิจัย ที่ใช้ในการศึกษานี้มีความเหมาะสมกับ เรื่องที่จะศึกษา เพราะวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาก็คือการเลือกกลยุทธ์ การสื่อสารทั้งในปัจจุบันและอนาคตถึง 15 ปี ซึ่งเป็นการคาดการณ์หรือพยากรณ์สิ่งที่ จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้ข้อมูลปัจจุบันเป็นฐานการศึกษา ซึ่งความเป็นไปได้ และการสัมฤทธิ์ผลตามที่คาดการณ์ จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอีกหลาย เรื่องที่ผู้ศึกษาวิจัยจะนำเสนอในตอนท้ายบทที่ 4 ซึ่งเป็นการสรุปรวบรวมในแนว ความคิดของผู้ศึกษาวิจัยในการพรรณาเชิงลึก และจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ใช้เป็นหลักในการศึกษาคือการสัมภาษณ์ในเชิงลึก จึงมีความ เหมาะสม